

Prof. Eugeniusz Józefowski

Dwuletni projekt *Kieszek Vincenta* na lata 2020 i 2021

Ogólna koncepcja oraz przewidywane jakościowe rezultaty realizacji zadania

Planuje się, że 19. i 20. Międzynarodowe Warsztaty Niepokoję Twórczego *Kieszek Vincenta* staną się przestrzenią refleksji nad autentycznością doświadczania sztuki, stąd ich idea wyrażona w przesłaniu: „Kreatywność w procesie *edukacji sztuki*” nawiązuje do praktyki edukacyjnej. Planowane działania zostały pomyślane jako innowacyjne warsztaty artystyczne zamykające okres dwudziestu lat istnienia tego artystyczno-edukacyjnego przedsięwzięcia. W roku 2020 hasłem przewodnim warsztatów będzie „Tajemnice kreatywności w procesie *edukacji sztuki*”, natomiast w roku 2021 „Serwisowanie kreatywności w procesie *edukacji sztuki*”.

Warsztaty zostaną przeprowadzone w drugim tygodniu maja 2020 i 2021 roku na terenie parku Cytadela w Poznaniu.

Adresatami planowanego przedsięwzięcia są dzieci i młodzież z Poznania, Wielkopolski i sąsiednich województw oraz zespoły młodych edukatorów sztuki z Polski, Ukrainy, Czech i Słowacji. Zaplanowano dla nich odmienne zadania – dzieciom i młodzieży oferowany jest udział w warsztatach, natomiast zespołom edukatorów sztuki i animatorów warsztatów z kierunków artystycznych i pedagogicznych przypadła rola ich opracowania. Zakłada się, że pod okiem doświadczonych profesorów, mentorów ze swoich macierzystych uczelni, przygotowują innowacyjne scenariusze warsztatów twórczych. O ich wyborze zadecydują następujące kryteria: innowacyjność pomysłu warsztatowego i metod działania edukacyjno-artystycznego, oryginalność planowanych środków artystyczno-edukacyjnych, ukierunkowanie na rozwój kompetencji artystycznych, kulturowych i twórczych.

Teoretyczną podstawą planowanego przedsięwzięcia jest koncepcja *edukacji sztuką* sformułowana przez Eugeniusza Józefowskiego. Stanowi ona alternatywę dla wcześniejszej koncepcji *edukacji przez sztukę* osadzonej w poglądach Herberta Reada. W pewnym sensie można rozpatrywać ją jako aktualizację poglądów, w odpowiedzi na zmiany zachodzące w sztuce oraz myśli pedagogicznej. Koncepcja *edukacji sztuką* uwzględnia dokonujące się przemiany w sztuce. Odwołując się do nowego rozumienia sztuki i jej współczesnych realizacji, respektuje postulaty wobec jej społecznej roli. Jej poznawcza wartość wynika z określenia nowego wymiaru dla ważnego edukacyjnie postulatu wychowania przez sztukę – sztuka traktowana dotąd przedmiotowo, jako środek realizacji celów edukacyjnych, w omawianej koncepcji jest rozpatrywana jako przestrzeń edukacyjna, w której dokonuje się podmiotowy rozwój jednostki. Model kontemplacyjnego odbioru sztuki zostaje zastąpiony ideą partycypacji, podstawą działań

artystycznych czyni się współtworzenie i udział w kreacji – sztuka staje się okazją do podmiotowego rozwoju, niekoniecznie artystycznego.

Zakłada się niedyrektywność planowanych oddziaływań – rolą edukatora/artysty jest organizacja przestrzeni edukacyjnej, która na gruncie sztuki przyjmuje, przejawia się w aranżowaniu sytuacji estetycznych o charakterze otwartym, zakładającym wielość rozwiązań, prowokujących aktywność uczestnika we współtworzeniu ostatecznego „dzieła”. Należy podkreślić zmianę poglądów na cele sztuki – postulowane w założeniach *edukacji przez sztukę* kształtowanie postaw i nauczanie przez wzbogacanie zasobu wiedzy za pośrednictwem dzieł sztuki, zostało zastąpione dążeniem do inicjowania doświadczenia partycypującego w sztuce podmiotu.

Należy dodać, że cele stawiane na gruncie koncepcji *edukacji sztuką* mają charakter wewnętrzny – są immanentną właściwością procesów zachodzących w szeroko pojętym polu estetycznym. Koncepcja *edukacji sztuką* posiada bezpośrednio odniesienia praktyczne, w formie wypracowanej metody autorskiego warsztatu twórczego, którego skuteczność została zweryfikowana empirycznie. Proponowane przez nią formy działania uwzględniając współczesne nurty w myśleniu o sztuce, w którym porzuca się myślenie, że kontakt ze sztuką sprowadza się jedynie do estetycznej przyjemności obcowania, przyjmuje się natomiast, że kontakt ze sztuką wymaga przede wszystkim aktywnego odbioru, współuczestniczenia w akcie twórczym, interaktywnego komunikowania się i interpretowania jej na swój sposób. Warsztat twórczy staje się przestrzenią spotkania z innym człowiekiem, tworzenia we wspólnocie i poszukiwania łączności ze sobą i innymi uczestnikami¹.

Do projektu zostaną wybrane najciekawsze propozycje wykorzystujące innowacyjne metody edukacyjne, oferujące partycypację w działaniach oraz autentyczność doświadczeń twórczych, propozycje, które ze względu na swój charakter staną się przestrzenią spotkania ze sztuką, kontaktu i dialogu.

Autorem zamysłu 19. i 20. warsztatów jest profesor Eugeniusz Józefowski, który obecnie jest pracownikiem Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, gdzie prowadzi Pracownię Komunikacji Twórczej w Katedrze Mediacji Sztuki na Wydziale Malarstwa i Rzeźby. Jest malarzem, grafikiem rysownikiem i fotografem traktującym działania twórcze o charakterze warsztatowym odbywające się przy kreacji wizualnej, jako kolejny nie mniej ważny obszar sztuki. Jest też autorem kilku książek merytorycznie związanych z edukacją artystyczną i warsztatami twórczymi łącznie z arteterapią, do której napisał uniwersytecki podręcznik akademicki. W swoim życiu zawodowym zrealizował ponad trzysta warsztatów twórczych.

---

¹ Bardziej obszerne wyjaśnienie koncepcji edukacji sztuką jest dostępne między innymi w publikacjach: Józefowski E., Florczykiewicz J., *Warsztat twórczy jako okazja rozwoju podmiotowego w przestrzeni sztuki*, JAKS, Wrocław 2015, Florczykiewicz J., *Koncepcja edukacji sztuką – założenia teoretyczne*, [w:] *Świat z perspektywy sztuki, sztuka w perspektywie świata*, pod redakcją Marcina Jaworskiego, Bernardety Didkowskiej i Joanny Cieślukowskiej, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Tom II, Toruń 2018, s.139-152.

Naukowym opiekunem warsztatów jest dr hab. Janina Florczykiewicz profesor Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, autorka wielu publikacji z obszaru edukacji artystycznej i arteterapii. Po raz pierwszy w historii *Kieszni Vincenta* towarzyszyć im będą badania naukowe nad edukacyjną i artystyczną wartością tego przedsięwzięcia.

Opracowywane propozycje warsztatowe powinny tworzyć okoliczności do pojawienia się kreatywności i okazji rozwojowych. Cechą charakterystyczną tych celowo wygenerowanych na *Kieszni Vincenta* projektów są:

- Autorska i innowacyjna koncepcja pomysłodawcy warsztatu proponującego sposób uczestnictwa w kreacji wizualnej tak, by nie powielał dotychczas istniejących propozycji.
- Dostosowanie projektu warsztatowego do długości trwania spotkania w relacji do wybranego w parku miejsca i zastosowanego tworzywa.
- Dostosowanie scenariusza do realizacji w grupach mieszanych wiekowo – chodzi o rozbitcie grupy szkolnej, formalnej (takiej jak klasa) na inne, zawierające w sobie przedstawicieli co najmniej dwóch, a najlepiej trzech, klas z różnych grup wiekowych. Głównym uzasadnieniem jest generowanie współpracy i rozbitcie ustaleń hierarchicznych grupy formalnej.
- Prezentacja jasnego sposobu omawiania powstałych prac pozbawionego elementów oceny, szczególnie oceny numerycznej lub autokratycznej lidera warsztatów.
- Przekraczanie granic przyzwyczajęń, które zakłada porzucenie tradycyjnych materiałów plastycznych takich jak papier, kredki, farby używanych najczęściej w kameralnych pomieszczeniach zamkniętych.
- Traktowanie działania jako obszaru sztuki i edukacyjnego wspomaganie rozwoju podmiotowego przez uczestnictwo w kreacji razem z grupą innych osób, mających wspólne wyzwanie twórcze.

W roku 2020, w którym hasło Warsztatów brzmi: „**Tajemnice kreatywności w procesie edukacji sztuką**”, planuje się następujące zadanie dla międzynarodowych zespołów z różnych uczelni:

„Zaprojektuj działanie warsztatowe odbywające się przy kreacji wizualnej, biorąc pod uwagę następujące warunki:

1. Miejscem realizacji jest przestrzeń parku (park Cytadela w Poznaniu), która posiada zarówno przestrzenie płaskiej trawy, jak również trawiaste zbocza o różnych kątach nachylenia, ścieżki asfaltowe oraz większe płaszczyzny pokryte asfaltem nawet do 400 metrów kwadratowych, ścieżki pokryte jasnym żwirem oraz obszary zalesione drzewami o różnych wysokościach i różnorodnej gęstości.

2. Czas trwania spotkania warsztatowego może mieć różną długość, ale powinien mieścić się w przedziale od 1 do 3 godzin. Prosimy o wyważenie proporcji pomiędzy wypowiedziami niewerbalnymi z werbalnym omawianiem powstałych obiektów wizualnych i dostosowanie ich do wielkości grup lub podgrup.
3. Uczestnikami warsztatu będą grupy dzieci i młodzieży (w liczbie 25) w różnym wieku.
4. Prosimy o koncepcję prowadzenia warsztatu według scenariusza jednej osoby lub zespołu, ale realizowanego przez trójkę prowadzących. Podział grup dzieci na mniejsze podgrupy jest możliwy
5. Wybrane tworzywa i materiały używane do warsztatu mają być precyzyjnie opisane i uwzględniać powinny ilość potrzebną do dwukrotnego działania grupy w ciągu dwóch dni.
6. Prosimy o przywiezienie do Poznania po jednej pracy wizualnej każdego prowadzącego animatora warsztatów celem realizacji wystawy w przestrzeni Sceny Wspólnej.
7. Prosimy o uwzględnienie w swoim projekcie wersji działania na powietrzu także w wypadku opadów deszczu. W tym celu organizatorzy corocznie przygotowują zadaszone duże namioty nieposiadające zabudowanych boków, które są otwarte na przestrzeń, ale chronią przed deszczem.
8. Koncepcja prowadzenia warsztatu powinna skupić się w roku 2020 na mechanizmach i narzędziach generujących kreatywność. Okazja rozwojowa przy kreacji plastycznej ma uwzględniać osoby niezajmujące się na co dzień taką aktywnością, osoby oceniające się jako niezdolne plastycznie. Prosimy więc o unikanie aktywności malowania i rysowania na papierze kojarzących się bezpośrednio z dotychczasowymi przyzwyczajeniami. Generowanie kreatywności jako umiejętności potrzebna jest w każdym uprawianym zawodzie oraz w rozwiązywaniu decyzji życiowych. Niech każdy z projektantów takiej okazji kreatywności zbuduje projekt, w którym sam chętnie by uczestniczył.

Jakościowym rezultatem działania ma być:

doświadczenie czegoś nowego i inspirującego, przekonanie o istotności poszukiwań nowych rozwiązań we wszystkich dziedzinach życia, wgląd w istotę kreacji jako siły sprawczej podmiotowo potrzebnej do realizacji ważnych w życiu decyzji.